

MEMBRUM I.

*De Requisitis ad Præscriptionem
actionum necessariis.*

AXIOMA. I.

Quæcunque actio non est nata, illi non poterit
præscribi.

RATIO: Quia omnis præscriptio introducta est in pœnam
negligentis actoris, jus suum in iudicio non persequentis; ^{1.} *Actio na-*
jam vero ubi actio nondum competit, nulla culpa ei imputari *ta esse de-*
potest, ut hinc obtineat vulgata regula: Non valenti agere, *bet.*
nulla currit præscriptio per *L. fin. §. 2. C. de Anna! Except.*

Exemplum: Spectat huc solenne illud exemplum de actione ^{2.}
pignoratitia, seu jure luendi pignoris; huic enim non soluto *De actio-*
debito, nullo tempore, ne quidem 1000. annis præscribitur, *ne pigno-*
Berlich. P. 2. concl. 3. ubi n. 26. multos Dd. citat, nascitur enim hæc *ratitia.*
actio demum soluto debito l. 9. §. 3. ff. de pignorat. action. Ergo
antea non præscribitur, sed postquam solutum debitum, si tunc
non repetatur pignus, quia jam nata est actio, præscribitur ordi-
nario tempore, scil. 30. annis, vid. Brunnem. ad Wesenb. quest.
ult. de pignorat. actione. E contrario Juri reluendi rem sub con-
tractu retrovenditionis venditam, præscribi potest, cum illa
actio mox nascatur. Zoel. ad ff. de Contr. Emt. sub tit. de retractu,
num. 29. & seqq. Declarationis loco sequentia axiomata sunt
observanda.

AXIOMA II.

Quoties Actio quidem nata, sed ejus executio
adhuc impedita, toties præscribitur, nisi a
tempore cessantis impedimenti.

RATIO: Quia non est in mora, qui justo impedimento de- ^{1.}
tentus l. 53. ff. de re judic. & hinc nec negligentia imputari
potest ei. conf. Ratio axiom. preced.

Exempla:

*Actore
impedito
non currit
præscri-
ptio.*

- Exempla:* Exemplum primum est in filiofamilias, cujus bona materna a patre alienata; huic non currit præscriptio, nisi postquam patria potestate dimissus *l. 1. in fin. C. de Annal. Except. Auth. Nisi tricennalis. C. de bonis maternis.* Secundum est in uxore, cujus bona dotalia alienata erant a marito, cui itidem præscriptio non currit, nisi post mortem mariti, *L. 30. §. Omnis autem. C. de Jur. dot. l. 7. §. 4. C. de præscript. 30. ann.* quia tum demum dotis exactionem habet *l. 43. §. 1. v. plane ff. de Jure dotium.*
3. *Uxor.* Tertium exemplum est, si feudum alienatum in præjudicium agnatorum, ubi juri revocandi feudum non præscribitur, nisi a tempore delatæ successionis. *Struv. Synt. Jur. feud. c. 13. aphor. 16. num. 1. in fin.* Quartum occurrit in rebus fideicommissis obnoxiiis & alienatis, ubi vivente alienatore non præscribitur, *Zoel. ad ff. de Scto Trebelliano. num. 55.* quod & in aliis rebus alienari prohibitis procedit, ut vivente alienatore non præscribantur, sed a morte istius præscriptio currere incipiat *l. 2. de Usucap. pro emt.*
4. *Agnatus.* Quintum est in impedimento belli, quo durante non currit præscriptio; quod Jure communi restringi solet ad casum justitii, seu si jus omnino non dictum, vid. *Struv. ad tit. de Usucap. th. 26.*
5. *Fideicommissarius.* 7. *Recess. Imp. tamen de An. 1654. §. 127.* simpliciter tempus belli detrahere permissum, & idem hoc de tempore pestis asserendum.
6. *De tempore belli.* 8. *Carpz. part. 2. dec. 116. num. 11.* Sextum exemplum esse potest in impedimento ætatis, pupillo enim & minori non currit præscriptio *l. fin. C. in quibus causis restit. non est necess.* Declarationis ulterioris, vel potius ampliacionis loco observari poterit, quod nihil intersit, an impedimentum actionis sit ex lege, an ex facto vel conventionione: unde oritur

AXIOMA III.

Conventio impedit cursum præscripti.

Quoties conventionione contrahentium executio obligationis est suspensa in certum tempus vel eventum, toties non currit præscriptio, nisi post tempus conventum.

1. **R**atio: Quia interim pactum agenti obstat, quo minus valide actio-

actionem in iudicium deducere possit, unde lapso demum tempore incipit esse negligens, quia tunc non amplius impeditur agere §. 1. de Except.

Exemplum I. Sic non currit præscriptio a dato obligationis, sed a tempore destinatæ solutionis Carpz. P. 2. Const. 1. def. 6. *Exemplum II.* Sic ubi sub die seu conditione facienda solutio, ibi ante conditionis existentiam, vel diei lapsum non incipit currere præscriptio. l. 7. §. 4. C. de præscr. 30. annor. *Exemplum III.* est in pacto retrovenditionis, hoc si simpliciter adjectum 30. annis expirat. Quod si vero certum tempus additum, ut v. g. post 20. annos reluere liceat, non, nisi hoc spatio elapso, incipit currere præscriptio 30. annorum, & sic 50. anni hoc casu patent reluitioni, Carpz. P. 2. Const. 1. def. 9. Pro ampliacione hujus axiomatis observandum est axioma sequens.

AXIOMA IV.

Quoties ex una obligatione diversi temporis præstationes oriuntur, toties una præscriptio non sufficit, sed singulis præstationibus præscribendum, ita ut ab unoquoque solutionis termino præscriptio computetur.

Ratio: Quia hic in effectu tot sunt actiones, quot sunt præstationes; non enim ab eo, qui ad diversi temporis præstationes obligatus est, una vice omnium terminorum præstationes exigere possum, sed expectandus cujusvis termini lapsus, cujus enim præstationis dies non venit, illius nec antea petitio est, & sic nec præscriptio: vid. Rationem in Axiomate primo, ut hinc non ab exordio talis obligationis, sed ab initio cujusvis anni vel mensis computatio præscriptionis instituenda per l. 7. §. 6. C. de Præscript. 30. ann.

Exemplum est in legato annuo, si testator singulis annis 100. solvere jusserit, legatarius vero per 36. annos nihil petierit, tunc non potest ipsi opponi præscriptio quoad integrum legatum, seu annuo. annos omnes præteritos & futuros, sed tantum quoad illos, qui

2.

Ex-Currit a

die solut.

3. vel con-

ditionis.

4. aut

diei.

5.

1.

Debitum

in diver-

sis termi-

nis quo-

modo præ-

scriba-

tur?

1.

2.

De legato

annuo.

trigesimum excedunt; ut hinc legatum sex annorum petere non possit, ex reliquis vero annis ipsi adhuc salva petitio, quia ab eorum lapsu, 30. anni nondum completi; multo magis in futurum salva est actio, quia futurorum annorum nulla interim fuit petitio.

3.
Idem in
debito
annuo.

Ampliatio: Procedit axioma non tantum, si præstationes illæ diversi temporis ex testamento orientur, sed etiam si ex contractu; propter clarum textum in *l. fin. C. de præscript. 30. annor.* ubi dicitur, in *promissionibus, legatis & aliis obligationibus.*

4.

Quamvis enim in legato annuo dies non cedat, nisi a lapsu cujusvis anni, ut hinc tot legata sint, quot anni, quod secus est in contractibus, ubi dies mox cedit, & obligatio in heredem transit, & illæ præstationes ex una, non autem multiplici obligatione debeantur *L. 16. §. 1. ff. de V. O.* Attamen cum & in contractibus præscriptio non currat, nisi ab eo tempore, quo dies venit, antea enim actio sub pœna plus petitionis institui nequit *§. 33. L. de action.* nulla hic differentia inter contractus & ultimas voluntates, quantum ad præscriptionem, constituenda, Berlich. *part. 2. concl. 4.* ubi dissentientes allegat Doctores, & ad eorum argumenta respondet.

5.

In Saxonia tamen Electorali *per Constit. Augusti part. 2. Const. 2.* receptum, ut indistincte annuæ præstationes, sive ex contractu, sive ex testamento debeantur, una præscriptione tolerantur, quamvis hoc restringat Carpozov. *Part. 2. Const. 2. Def. 1.* ut in ejusmodi præstationibus procedat, quæ per modum accessionis vel usurarum, non quæ principaliter debentur, ut si annuæ præstationes ex pacto de retrovendendo petantur, Berlich. *dict. conclus. 4. n. 22.*

6.
Quid in
Saxonia?

Limitatio: Non procedit axioma in præscriptione usurarum, hæ enim, cum nec principaliter, nec perpetuo debeantur, sed accessorie saltem; quamdiu fors salva est, non poterunt illæ præscripta sorte amplius peti, per *l. 26. C. de usur.* Nec obest *l. 8. §. fin. C. de præscript. 30. annor.* ubi dicitur, quod præscriptio ibi incipere debeat, ubi usuras minime persolvit, hoc enim de præscriptione fortis inchoandæ intelligendum, nam quamdiu quis usuras solvit, fortis præscriptionem allegare nequit.

7.

Except. in
usuris.

8.

AXIOMA V.

Quamdiu alter vel verbis vel factis testatur, se esse *Debitor,*
 meum debitorem, vel se esse mihi obligatum, *qui se ta-*
 tamdiu nulla currit præscriptio. *lem fate-*
tur, non

Ratio: Quia etiam in præscriptione actionum aliqua quasi pos-*præscri-*
 sessio ratione præscribentis necessaria, ut sc. vel credat, vel *bit.*
 dicat, vel alias facto statuatur, se non debere; unde, quamdiu fate- *1.*
 tur, se mihi esse obligatum, tamdiu non habet animum me ex-
 cludendi ab actione, & hinc tamdiu non currit præscriptio.

Exemplum I. Sic huc spectat, quod quis, quamdiu usuras *2.*
 solvit, tamdiu sortem præscribere non possit, etiamsi debitorem *Ergo usû-*
 per 50. annos de sorte non interpellarit *l. 8. §. fin. Cod. de præscr. 30. ras sol-*
 annor. vid. axiom. præced. in fin. *vens non*

Exemplum II. Sic socii, utut per 50. annos in societate fue-*præscr.*
 rint, non tamen præscribitur actioni communi dividundo, cum *3. nec so-*
 ipso facto per communicationem lucri, alter alteri se ex societate *cius.*
 obligatum profiteatur. E contrario, si unus sociorum solus res
 possideat, nec per communicationem lucri, alterum amplius so-
 cium agnoscat, ita 30. annis illi actioni præscribitur *l. 1. §. 1. C. de*
Annal. Except. Joh. Franciscus Balbus tract. de Præscript. P. 4. part.
4. princip. quest. 10. num. 7. Ut taceam, has actiones re vera *4.*
 nasci, quando non amplius volumus esse socii vel cohere-
 des, ergo, quamdiu volumus esse socii, cum effectu non possunt
 intentari, & ita hæc exempla reduci possent ad axioma primum.

AXIOMA VI.

Quoties in præscribente deficit bona fides, toties *Bona fides*
 locum non habet præscriptio. *exigitur.*

Ratio consistit in *C. fm. X. de præscript.* quod in omni præscri- *1.*
 ptione & sic etiam actionum, requirit bonam fidem. Et *2.*
 quamvis Jus Romanum in actionibus præscribendis solum tem-
 poris lapsum, & interea admissam negligentiam attendat, bo-
 nam fidem vero nullibi exigat, quod etiam non pauci Dd. ad-
 huc hodie in præscriptionibus actionum obtinere volunt, se-

- quentes Bartolum in l. 4. §. 27. n. 2. ff. de usucap. Zanger. P. 3. c. 10. num. 107. Rauchbar. P. 2. Qu. 38. num. 23. Carleval. de Judic. tit. 3. disput. 4. n. 2. Verum postquam semel in Praxi recepta est generalis decisio juris Canonici, in omni præscriptione bonam fidem exigentis, per d. c. fin. non video rationem, quare illi, qui scit, se mihi debere, sed me tacente, imo forte ignorante, (nam Jure Civ. etiam contra ignorantes currit præscriptio) per 30. annos studio differt solutionem, adeo favendum, ut scienter pecuniam meam lucrari possit, quod non minus peccatum involvit, quam si ædes meas scienter per 10. annos usucapere vellet; Et quamvis hic urgeat Carleval. cit. l. eapropter malam fidem huic præscriptioni non obstare, quia nihil alienum acquiritur, sed negligenti tantum pœna dicitur, quod hucusque non egerit; respondeo, quamvis res mea in specie hic non adsit, adest tamen in genere; Æs enim non alienum, sed meum est, quod alius mihi debet l. 213. §. 1. ff. de V. S. Et ita in præscriptione actionum bonam fidem necessariam esse dicunt Balb. tract. de Præscr. p. 2. part. 3. princip. quest. 13. n. 4. Carpz. lib. 1. Resp. 33. n. 10. Balthasar. in Resol. Bavar. Tom. 9. Resol. 6. num. 6. Brunnem. ad l. 1. n. 12. C. de Præscript. 30. annor. Coler. ad cap. ult. n. 17. X. de præscr. quam sententiam quoque Facultas Jurid. Francofurtana in pronunciando sequitur, vid. Brunnem. Cent. 3. Dec. 13. Pari modo in Colleg. Jctorum Witteb. pronunciatur, uti aliquoties factum memini. Et hanc sententiam pietati & bonis moribus convenientiorem dicit Mev. P. 4. Dec. 233. n. 4.

5. *Exempla*: Ex hoc sequitur, debitorem ipsum etiam per
 40. vel 50. annos non interpellatum, non posse opponere mihi
 Debitor non præ- præscriptionem, cum sciat, se esse meum debitorem, & ita sit
 scribit. in mala fide. Quamvis autem Carpz. L. 1. Resp. 33. num. 12. ve-
 6. lit, bonam fidem hic non nimis rigore exigendam esse, sed ex
 lapsu 30. annorum eam esse præsumendam, attamen hoc non
 ulterius admittere possum, quam si de alieno facto quæstio sit;
 proprii enim facti ignorantia probabilis non est, cum nemo
 ignorare possit, se esse debitorem, præsertim si notabilis aliqua
 quan-

quantitas sit. Aliud exemplum est in conductore, qui propter
 malam fidem actioni locati nec 40. annis præscribere potest ^{7.} *Nec con-*
C. de Præscript. 30. annor. ibique Brunn. *in Comment.* Simile exem- *ductor.*
 plum est in Emphytevta, quamvis enim de eo asserant, quod si ^{8.} *Emph.*
 canonem denegaverit & Dominus emphyteuseos per 30. ann. ac-
 quieverit, præscriptione securus sit; attamen propter continuam
 malam fidem ipsi præscriptio prodesse non potest. Eadem rati-
 o est in præscriptione tam feudi, quam actionum feudalium.
 Quamvis enim Jus feudale nullibi mentionem faciat bonæ fidei, ^{9.}
 attamen quia in praxi hoc casu Jus Canonicum receptum, etiam *Vasallus.*
 in materia feudali, quantum ad præscriptionem, idem sequen-
 dum, Rosenth. *de Feudis cap. 6. concl. 77. n. 9.* Vultej. *de Feudis lib. 1.*
cap. 9. num. 14.

Limitatur : procedit axioma tantum in actione rei perfe- ^{10.}
 cutoria, non pœnali; hinc puto etiam post 30. annos condictio- *Fallit in*
 nem furtivam institui posse, cum rem persequatur; sed actio furti *pœna.*
 cum duplum, vel quadruplum, seu pœnam contineat, 30. annis
 exspirabit, criminalis vero furti accusatio 20. annis, Layman.
Theol. moral. lib. 3. tr. 11. cap. 8. n. 12. qui tamen male hoc ad alias
 actiones applicat.

Ratio diversitatis est, quia in eo proprie peccatum est, qui ^{11.}
 non restituit rem alteri debitam, cum ex alieno damno lucrum *Ratio.*
 captet, & hinc sciens se debere, præscribere nequeat; Ad pœ-
 nam vero nemo etiam in foro conscientia tenetur, antequam
 petita & judicata, Covarruv. *de Matrim. P. 2. C. 6. §. 8. n. 12.* Soto *de*
justitia & jure lib. 1. qv. 6. art. 6. Unde dicerem, quia in consci-
 entia nemo se ad pœnam offerre tenetur, ideoque tamdiu in bona
 fide est, donec conveniatur, ut hinc alter sibi imputare debeat,
 quod ad pœnam non egerit.

Declaratio : Verum urgeri hic posset, quod admissio hoc ^{12.}
 axiome, nunquam præscriptio actionis opponi valeat. Ipse *Heres de-*
 enim debitor præscribere nequit, quia semper est in mala fide; *bit. præf.*
 heres vero ejus pariter non poterit; utut enim hic forte ignarus
 debiti sit, in eadem tamen vitia defuncti succedit §. 7. *de Usucap.*

13. Dicendum ergo, si heres ignoret debitum, & post mortem debitoris intra 30. annos nulla fiat interpellatio, tunc ipsum propter bonam fidem præscriptione munitam esse. Nec obest scientia defuncti; hic enim diversa ratio, quam in præscriptione seu usucapione rerum; in hac enim res ipsa vel ejus possessio ad heredem pervenit, mediante qua etiam vitia possessionis translata *l. n. C. de acquir. possess.* in actionibus vero nulla possessio rei alienæ ad heredem devolvitur, ut hinc illa ficta malæ fidei devolutio, hoc casu hic locum habere non possit. Conf. Brunn. *Cent. 3. Dec. 13. n. 5.*

AXIOMA VII.

Mala fides inter-
rumpit.

Qua ratione quis constituitur in mala fide, ea ratione actionis præscriptio interrumpitur.

1.

Ratio consistit in axiome præcedenti, nec sufficit, si quis initio in bona fide fuerit, licet enim hoc jus Civile etiam in præscriptionibus rerum tantum requisiverit per *L. pen. ff. de usucap.* attamen & in hac sequimur jus Canonicum, quod toto tempore præscriptionis bonam fidem exigit, & hinc mala fides, quandoque supervenit ante præscriptam actionem, præscriptionem interrumpit.

2.
Interpel-
latio.

Exempla: Sic (1) Si debitor intra 30. annos de debito interpellatus sit, tunc non currit præscriptio, sed interrumpitur, cum sic notitiam crediti consequatur debitor, quam interpellationem etiam extrajudicalem sufficere in actionibus personalibus tradunt Rauchbar *part. 2. quest. 28. in fin. n. 30.* Struv. *Ex. 44. §. 28. in fin.* Ab hac sententia dissentit Carleval. *de Judic. tit. 3. disp. 4. n. 26.* qui nec productionem instrumenti executivi coram iudice sufficere dicit, nisi accesserit citatio. Sed resp. forte aliam rationem esse interpellati legitime debitoris, qui ex illa interpellatione scientiam consequitur sufficientem; Et oblatis libelli, de quo ante citationem vix constabit debitori. Quod si ergo aliunde constaret, interrupta foret præscriptio, pro qua sententia Dd. citat Carleval. *d. l. num. 25.* (2) Si creditor intra 30. annos novam

4.
Nova
cantio.

cautionem a debitore exigit, sic enim sibi vigilat, nec creditor ignorantiam allegare potest *l. 7. §. fin. C. de Præscript. 30. annor.*

Hering.

Hering. *de Fidejuss. cap. 25. n. 87.* (3) Multo magis interruptitur
 præscriptio per judicialem conventionem, omnis enim præscri-
 ptio, seu rerum, seu actionum, tollitur per citationem *L. 2. C. de tio judi-*
Annal. Exception. Carleval. de Judic. tom. 2. tit. 3. disp. 4. n. 22. in fin. cialis.
 brevioris tamen temporis sola libelli porrectione interrupti vo-
 lunt. *Struv. cit. l. 1. tb. 28. in fin.* quorum præcipue casus ille spectat,
 si libellus Principi oblatus, hic enim in annalibus actionibus e. gr. *8.*
 Injuriarum quanti minoris & redhibitoria, habet vim litis conte-
 stationis ad interruptendam præscriptionem & continuandam
 actionem, *L. 1. C. Quando libell. princip. obl.* (4) Spectat etiam huc *7.*
 casus, si usuræ intra 30. annos exactæ, etiamsi de sorte interim nul-
 la facta fuerit interpellatio *l. 8. §. fin. de præscript. 30. annor. Usura.*

MEMBRUM II.

De Præscriptione Actionum Civi-
lium, sive in rem, sive in personam.

AXIOMA I.

Quamdiu durat jus in re, tamdiu durat actio realis *Actio in rem cum causa exspirat.*
 inde oriunda.

Ratio : Est enim jus in re mater actionis realis, & hinc qui
 actione in rem experiri vult, jus in re probet, necessum est;
 quo salvo, salva adhuc erit actio, eo vero per præscriptionem ex-
 cluso, etiam ipsa actio exspirat.

Exemplum I. Sic rei vindicatio tamdiu durat, quamdiu *2.*
 dominium, hoc vero in re immobili decennio inter præsentis *Rei vindicatio.*
 & vicennio inter absentes, excluditur, in re mobili vero trien-
 nio *§. 3. I. de Usucap.* Ergo & vindicatio rei immobilis decem vel
 viginti, rei mobilis vero tribus annis præscribitur *l. 7. in fin. C. de*
hered. petit. Imo quia Jure novo, si malæ fidei possessor rem al-
 teri in bona fide constituto vendat, non nisi 30. annis res illa *3.*
 usucapitur, per *Auib. malæ fid. C. de præscr. long. temp. Nov. 119. C. 1.*
 hinc